

יש לציין שבתורי"ד כתב גירסה אחרת, שלפיה לא נשארו ב'תיובתא' כלל.

דוגמא ל'תיובתא והלכתא' — ע' בתורי"ד להלן קלב:

עוד על חזרה מן הנאמר מקודם ללא 'אלא' — ע' במצוין ביוסף דעת נזיר לא).

והרמ"ה כתב ששאר האמוראים ודאי מדברים בתוך כדי דיבור, ולכך נשארו ב'תיובתא', כי אם לאחר כדי דיבור, מדוע באדם אחד ושתי שדות או שני בני אדם ושדה אחת יקנה זה שבלשון ירושה, והלא אין סברא כלל לייחס לשון מתנה שבמתנה אחת למתנה האחרת — אלא ודאי בתוך כדי דיבור מיירו (וע"ע תורת חיים).

כל תוך כדי דבור כדבור דמי, לבר מעבודת כוכבים וקדושין' — רשב"ם פירש חומרא דרבנן היא משום לעז ממזרות.

ויש סוברים שהוא דין תורה, והריהי מקודשת מדאורייתא, ואפילו לקולא. כן דעת הר"ן ועוד (ע' שיטמ"ק מ'שיטה לא נודעה למי'; ב"ח בשם הריב"ש. וכן נקט בית שמואל (לח סקנ"ו מט סק"ג) להלכה. וע' חלקת מחוקק.

וכן משמע קצת מדברי רשב"א וריטב"א בקדושין נט: שהקשו על מה שאמרו שם 'מספקא ליה אי תנאה הואי אי חזרה הואי' והלא אין מועילה חזרה בתוכ"ד. ואם כדברי רשב"ם אין התחלה לקושיא, דהלא התם לחומרא קאמרינן. וכן נראה לכאן מריהטת לשון הר"ן הרשב"א והריטב"א כאן, שהביאו הקש 'יצאה והיתה' לענין זה. ואינו מוכרח).

וטעם הדבר, לפי שהעושה דברים אלו, בגמר דעתו הוא עושה אותם (עפ"י ר"ן גדרים; שו"ת הריב"ש רסו).

המקנה (אה"ע ל, ז), כתב הטעם, דלא אתי דבור ומבטל מעשה. וכתב לפי"ז שחזרה על ידי מעשה מועילה מדאורייתא. ובשו"ת אחיעזר (ח"א כו, א) השיגו. וע' גם אגרות משה אה"ע פד, א — נקט בפשיטות שאף ע"י מעשה אין מועילה חזרה מדאורייתא.

גדרי דין 'תוך כדי דיבור' — ע' במובא ביוסף דעת — גדרים פז.

דף קל

ר' יוחנן בן ברוקה אומר: אם אמר על מי שראוי ליורשו — דבריו קיימין... מאי טעמיה דרבי יוחנן בן ברוקה? אמר קרא והיה ביום הנחילו את בניו — התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה' — כבר האריכו רבותינו ראשי הישיבות לחקור בגדר הדין, האם הנחלה זו מועילה בתורת ירושה, או בתורת הקנאת נכסים. ואם תמצוי לומר שזהו דין ירושה, האם הוא דין מחודש שניתן למוריש להנחיל את נכסיו, או שמא יורש מדין 'ירושת הבן', ולא נתחדש אלא שזכותו של האב להרבות או להמעט לחלק מבניו.

ומדברי הגמרא לעיל (קכט): נראה שזהו דין ירושה ולא מתנה, שאמרו ב'נכסי לך ואחריך לפלוני' לדברי ר' יוחנן בן ברוקה הוי ירושה, וירושא אין לה הפסק. [נפשוט לפי"ז שאין השדה חוזרת ביובל, אף לפי מה שאנו נוקטים (כחכמים בבכורות נב) שמתנה חוזרת ביובל. וכן נקט כהנחה פשוטה בשו"ת עמודי אור קי, כז. וע' בחדושי ר' מאיר שמחה קכו:].

ולקמן (קלא.) נסתפק רבא, שמא לא אמר רבי יוחנן אלא בשכיב מרע, שהוא בר הורשה, ולא בבריא. ובארו הראשונים שדוקא בשכיב-מרע שכל מתנתו היא דרך ירושה [ועל כן אינו צריך קנין], רק בה נאמר דינו של ריב"ב — משמע לכאורה שהמוריש הוא פועל את העברת הנכסים ואינה כירושה הנפעלת מאליה שהמוריש רק קובע מי הוא היורש.

והנה נחלקן הראשונים האם יכול להנחיל דבר שאינו ברשותו ושאינו מוחזק בו; הרשב"א (בקדושין ס:): סובר שאין יכול להנחיל. ואילו הרמ"ה (אות צ) סובר שהנחלה זו נאמרה אף על מלוה ו'ראוי' וכל כגון זה שאינו מוחזק (וכן הביא מהרי"ט אלגאזי בסוף בכורות, בשם הרמב"ן. וע"ע בשער המלך ריש הלכות נחלות; משך חכמה ויחי מח, א).

ולקמן (קמא): נשאו ונתנו בגמרא בדין האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה 'ולימא ריב"ב היא — אימור דשמעת לריב"ב לדבר שישנו בעולם, לדבר שאינו בעולם מי אמר?!' ופירש בתוס' הרא"ש שהנחלתו של ריב"ב היא כעין מתנה, ועל כן יכול להנחיל רק למי שישנו בעולם כבר (וכן משמע בשו"ת הרשב"א ח"ג קט). ואולם הר"ן מפרש שם באופן אחר. (וע"ע במצוין לעיל קכט: מחלוקת הפוסקים אודות הנחלת דבר שלא בא לעולם לריב"ב).

ובפשטות ניתן לומר ששני הנידונים הללו שבראשונים, תלויים באותה שאלה; האם הנחלת ריב"ב גדרה כירושה העוברת מעצמה או כפעולת האדם כעין הקנאה.

וכן אפשר לתלות בשאלה זו את הנידון האם המנחיל לאחד מבניו יכול לחזור בו ולומר 'לא יירש', וכן משמע ממשט דברי רבנו יונה ריטב"א ונמוקי יוסף (קלא). וכן משמע מלשון הרשב"א בתשובה — ח"ג קכב. וכן דעת התיבנות, אם לאו — כן נקט בקצות החשן (רפא) כדבר פשוט [אלא שיכול להוריש מחדש לבן אחר וממילא לא יירש הראשון, אבל לא לומר 'לא יירש פלוני' — כדין ירושה של תורה שאין יכול להתנות עליה אבל יכול להנחיל לאחד מיוורשיו]. (והסכים לדבריו המנחת-חינוך ת, ז מסברא. ובקובץ שעורים (תלב) פירש כן דברי רבנו יונה כאן ולעיל קיד. אבל בספר חדושים ובאורים נקט מלשון רבנו יונה שיכול לחזור, וכן הסכים מסברא. ונסתפק בשכיב מרע שעמה, האם חוזר מהנחלתו שהנחיל לבנו); אם זוהי הנחלה כעין הקנאה, הרי אינה חלה אלא לאחר מיתה, והרי זה כמו מקנה לאחר שלשים שיכול לחזור בו תוך הזמן, אבל אם אין זו הנחלה אלא עשיית יורש, י"ל שמיד שאמר חל הדין הזה והרי נעשה יורשו על פי דין תורה ושוב אי אפשר לבטלו ולומר לא יירש [אלא אם ינחיל ירושתו ליורש אחר] (ע' אבי עזרי זכיה ומתנה יב, ו'ע"ש ט, יג); קובץ שעורים (תלד).

(ע"ב) 'מר סבר הלכה עדיפא ומר סבר מעשה רב' — הריטב"א פירש [וכן משמע ברמ"ה וברי"ד — דלא כרשב"ם] טעמו של האומר הלכה עדיפה, מפני שהיא קביעה לדורות, משא"כ הוראה למעשה אפשר הוראת שעה היתה [וכגון שחייב בדין את האדם האלים, בתורת קנס ולא מן הדין. ר"ד]. והאומר מעשה עדיף סובר שבסתמא אינה הוראת שעה אם לא נאמר כן בפירוש.

'אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה' — זו לשון ר"י בן מגאש: 'זוה תלמוד שלנו הלכה למעשה הוא, שלא נכתב אלא לאחר עיון ודקדוק בכמה דורות ולאחר כמה מהדורי, וכאילו אמרו לנו כן הלכה למעשה היא, שהרי לעשות בו מעשה כתבוהו'. ודוקא בתלמיד חכם שהגיע להוראה, אבל תלמיד שלא הגיע להוראה — אין לו רשות לסמוך על עצמו כלל. ואפילו בהגיע להוראה, דוקא כשברור לו הדבר ללא ספק (עפ"י רמ"ה).

'כל התורה כולה דמויי מדמינן לה' — ע' בספר חכמה ומוסר ח"ב שנא; לקט שיחות מוסר ח"ב עמ' שלו.

והר"ן השיגו וכתב שדין תורה הוא זה, והריהי מקודשת לו מדאורייתא, ואפילו לקולא (וכן כתב הב"ח בשם הריב"ש. וכן נקט הבית-שמואל (לה סקנ"ז מט סק"ג, וע' חלקת מחוקק. וכן היא דעת רוב הפוסקים — ע' בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"א פד).

ג. יש אומרים שאעפ"י שאין מועילה חזרה בתוך כדי דיבור, יכול המקדש לפרש כוונתו (עב"ה אה"ע לח). ויש חולקים (עפ"י בית יוסף שם. וע' אבני נזר אה"ע קפו).

ד. דוקא המקדש או המתקדשת, אבל עד קדושין חוזר בו בתוך כדי דיבור. 'זוה דבר שלא נסתפק בו אדם מעולם' (שו"ת הריב"ש רסו).

ה. ישנה דעה שפעולות קנין בחפץ הנקנה, כגון משיכה וחזקה, אין מועילה בהן חזרה בתוך כדי דיבור. והריב"ש א"א דחה דעה זו. (ע"ע עליות דרבנו יונה לעיל קיד; בית יוסף קכט).

ו. לדברי הרמב"ם (מעשה הקרבנות טו, ובפיה"מ) ועוד ראשונים, אין מועילה חזרה בהקדש בתוך כדי דיבור. [ויש מי שכתב שבהקדש שחל ע"י מחשבה, מועילה חזרה בתוכ"ד (ושב הכהן, יח). ויש חולקים (ע' אחיעזר ח"א כו, א)].

ז. וכן פסק בספר מחנה אפרים (צדקה ח) לענין צדקה לעניים.

ז. יש מי שכתב שאין מועילה חזרה בתוך כדי דיבור בקידוש החדש, הואיל והקידוש חל אפילו היו בית דין מוטעים (מנחת חינוך ד, כ).

ח. שיעור 'תוך כדי דיבור' בכדי גתנת שלום תלמיד לרבו — 'שלום עליך רבי' (רשב"ם רמ"ה ועוד; רש"י ורא"ש שבועות לב; רא"ש ב, ק, עג; רמב"ם שבועות ב, יז ועוד, עפ"י מכות ו וב"ק עג). ויש אומרים 'שלום עליך רבי ומורי' (שטמ"ק נויר שם, מר"ת. וכן לשון הט"ז באו"ח רו סק"ג. וכן נקט פרי מגדים תפ"ו, א בא"א. ולהלכה כתב במשנה ברורה (רו סק"ב ושעה"צ שם) להכריע כרוב הפוסקים 'שלום עליך רבי, ודלא כהט"ז. וצ"ע במש"כ המשנ"ב בסי' רסז סק"ט).

דף קל

רח. המצוה על נכסיו כדלהלן, האם דבריו קיימים?

א. 'פלוני בני יירש כל נכסי או מחציתם.

ב. 'בתי תירש כל נכסי, במקום שיש בן.

ג. 'איש פלוני (שאינו קרובו) יירשני, ויש לו קרובים.

א. האומר על בן בין בניו שיירש כל נכסיו — לדברי חכמים לא אמר כלום, שהתנה על מה שכתוב בתורה [והרי לא נתן מתנה אלא אמר לשון ירושה]. ולדברי רבי יוחנן בן ברוקה — דבריו קיימים (והיה ביום הנחילו את בניו — התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה. אבא חנן משום רבי אליעזר; רבא וי"ג רבה). אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה. וכן אמר רבא (ברי"ף: רבה. ברמ"ה: רב). וכן מסרו בשם רבי שפסק להלכה והורה למעשה.

א. כתב רשב"ם: אין חילוק בדין זה בין אומר לכותב. וכן היא דעת רבנו יונה (קלא). ולהרי"ף (ע' בתשובותיו ח"א יב וח"ב קיט) והרמב"ם (נחלות ו, ב), אם כותב כל נכסיו לבנו לא עשאו אלא אפוטרופוס. ולדעה זו, יש אומרים שאפילו כתב לשון ירושה — לא עשאו אלא אפוטרופוס

(עפ"י רמ"ה וריא"ז. ע' גם בשו"ת אגרות משה אה"ע קי, א). ויש חולקים (ערמב"ן קלא:). ע"ע במובא בספר עניינות בספרות הגאונים' עמ' 187-184).

ולר"י בן מגאש (קלא), לא אמר ריב"ב אלא באופן שגילה בדעתו שלהקנאה גמורה נתכוין, אבל בלאו הכי — כיון שכתב כל נכסיו לבנו, לא עשאו אלא אפוטרופוס, לא שנה באמירה לא שנה בכתיבה, בין בלשון מתנה בין בלשון ירושה.
 ב. לדעת הריטב"א [דלא כרשב"ם, רמב"ם (ג,ו) ועוד], דין הנחלה לראוי ליורשו לא נאמר אלא במחלק כל נכסיו אבל לא מקצתם, שלא מצינו מתנה במקצת שאינה צריכה קנין. אם יש שם בכור, אי אפשר לו להנחיל חלק בכורה לאחר (לא יוכל לבכר...)
 הדעה המוסכמת בראשונים ובאחרונים שאפילו בדיעבד לא עשה כלום. וגם אם לא עקר חלק הבכור בפירוש אלא אמר פלוני בני יירש וממילא מתעקרת ירושת הבכור.
 יש אומרים שבטלה כל הצוואה, אף החלק שציוה לפשוטים. ויש חולקים (כמצוין לעיל קכו. ע"ש פרטים נוספים).

א. יש מי שנסתפק האם המלך יכול להוריש מלכותו לבנו הקטן שאין דינו לירש המלוכה במקום בן גדול (מנחת חינוך תצו, ב). ויש מי שכתב להוכיח שרשאי, מרחבעם שהמליך את אביה בנו (עפ"י שו"ת מהרש"ם ח"ב קעו).
 ב. יש מי שצדד שהאומר יירש בני פלוני כל נכסי, אין עבדו העברי בכלל זה, כי אפשר שהדין שהעבד עובד את הבנים אינו שייך לפרשת נחלות אלא דין מיוחד הוא, ולכן יתכן שעובד את כל הבנים הגם שאחד יורש (עפ"י מנחת חינוך מב, יג, ת, יג. וע"ע במצוין בסיכומים לעיל קכד).
 ג. יש להסתפק כשאין הבן רוצה בנחלה, האם יכול האב להנחיל לו בעל כרחו כמו בירושה של תורה הבאה ממילא, אם לאו (קובץ שעורים תלג).

ב-ג. האומר על בתו שתירש נכסיו בין הבנים — לדברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, לא נחלקו בזה שלא אמר כלום. ולפי לשון אחת בגמרא, תנא דמתניתין דידן חולק וסובר שלדברי רבי יוחנן בן ברוקא אפילו בזה דבריו קיימים.
 האומר על מי שאינו ראוי ליורשו שיירשנו — מודה ריב"ב שלא אמר כלום.
 א. להלכה, בבת במקום בנים וכד' — אין דבריו קיימים, שאף ריב"ב לא נחלק אלא בבן בין הבנים (רשב"ם, תוס' וש"פ).
 ב. האומר על אח במקום בנות — דינו כאומר על בת בין הבנים. אבל אם אומר על אחי אביו — הרי זה כמי שאינו ראוי ליורשו, הואיל ואין ראוי לירשנו עד שתמות בתו ואחיו (רשב"ם. וכן הדין באחים במקום בנים [כשיש גם בת]). וכ"מ בריטב"א.
 ג. האומר על אחד מבני אחיו שיירשנו, אעפ"י שירושנו על ידי משמוש מאביו — דבריו קיימים (עפ"י רשב"א רפ"ג דקדושין — מובא בקובץ שעורים; שו"ת רעק"א קלב; אור שמח נחלות ב, יד. וע' חו"א ב"ק טו, ח; אבי עזרי זכיה יב, א).
 האומר נכסי לפלוני בני, ומת הבן ואח"כ מת האב — בן הבן עומד במקומו (עפ"י מהר"ח אור זרוע רלו. ובקובץ שעורים (תלד) צדד לתלות בזה מחלוקת הראשונים).

ר"ט. א. מה עדיף לענין לימוד הדין; קביעת הלכה של חכם ללא שבא מעשה לפניו, או הוראת חכם במעשה שבא לפניו ללא שקבע הלכה בפירושו?

ב. האם למדים הלכה מפי לימוד או מפי מעשה? האם למדים הלכה מפי רב שאומר בלימודו 'הלכה כן'? ג. דיין שבא לפניו פסק דין של רבו, ורואה בו פירכא — כיצד יש לו להתייחס לאותו פסק?

א. אמרו בגמרא שלדברי רבי אמי 'הלכה' עדיפה (אבל לימוד הדין מתוך הוראה למעשה, יש לפקפק בו, שמא היה שם טעם אחר וטעה הרואה בטעמו), ולרבי אבא מעשה רב עדיף (כי כשאומר הלכה כפלוני יש לומר שבדרך לימודו אמר כן, אבל אם בא מעשה לידו היה מדקדק יותר, אבל משהורה לעשות שוב אין לפשפש אחריו).

ודרך הגאון ז"ל לומר שמעשה עדיף (ריטב"א).

ב. שנו חכמים, אין למדים הלכה לא מפי תלמוד (כ"ה בכל הראשונים ובכת"י). כשלומד הרב דרך לימודו ואמר מסתבר טעמו של פלוני. רשב"ם. והריטב"א פירש: תלמוד של תנאים שהיה בזמנו של תנא דברייתא) ולא מפי מעשה (אם יראה רבו עושה מעשה, אל יקבע הלכה בכך, שמא טועה בטעמו של אותו פסק (רשב"ם). ועוד שהלכה משמע קביעה לדורות, אבל מעשה שמא הוראת שעה היתה. ערמ"ה וריטב"א) עד שיאמרו לו הלכה למעשה. שאל (גם בתוך לימודו. פסקי הרי"ד) ואמרו לו הלכה למעשה — ילך ויעשה (כל ימיו יעשה כן ואין צריך שוב לשאול על כל מעשה שבא לידו. רשב"ם).

ויכול ללמוד לדומה לו (ובלבד שיודע בעצמו שהוא כדאי לסמוך. מאירי), מלבד בטרפות, אין אומרים זו דומה לזו — ואל תתמה, שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה.

רבי יוחנן אמר לתלמידיו שלא לעשות מעשה אעפ"י שאומר להם בשעת לימודו (רשב"ם) הלכה כן, עד שיאמר להם 'הלכה למעשה'.

א. פירש רשב"ם שהיה רבי יוחנן מחמיר לעצמו שלא יעשו תלמידיו דבר עד שיאמר להם לעשות, כי שמא לאחר זמן חזר בו מאותו פסק. אבל לאחר פטירתו יש להם לעשות מה שפסק להם, שהרי כל ימי חייו לא חזר בו.

וכן הדין כשאין התלמיד אצל רבו לשאלו, רשאי לסמוך על דעת רבו אף כשמע ממנו דרך לימוד לתלמידיו ולא דרך פסק. אמנם כל זמן שאפשר לו לשאול את פי רבו בשעת מעשה, מדקדוק ההוראה שלא יעשה מעשה עד שישאל את רבו למעשה (עפ"י חזון איש הוריות יד, ב. ועתוס' ריש הוריות ובספר חדושים ובאורים שם ד"ה אמר שמואל).

ב. כתבו ראשונים שודאי יש לנו לסמוך על הלכות פסוקות הנמצאות בגמרא כמו שסידרן רב אשי, שהיה הוא ורבינא 'סוף הוראה'. ואפילו על סוגיא דשמעתא יש ללמוד הלכה למעשה (רמ"ה). אבל אין לסמוך על 'הלכה' השנויה במשנה [או בהגדות ובתוספתות. ירושלמי] כמו שנמצא בכמה משניות כשהיחיד נחלק עם הרבים. מלבד במקום שנאמר 'לא זזו משם עד שקבעו הלכה כמותו' — אין לך פסק גדול מזה (ריטב"א).

ג. יש להבחין בין דברי החכמים הנאמרים כפירוש או בדרך תירוץ או דחיה, ובין דברים שאומר החכם כדי לסמוך עליו. וגם זה בכלל מה שאמרו 'לא תעביד עובדא עד דאמינא הלכה למעשה' (מאירי, ע"ש כללים נוספים בדרכי הפסק).

יש אומרים שיותר יש לסמוך על תשובות חכם מסוים שהשיב לשואליו הלכה למעשה, מדברי אותו חכם שכתב בפסקיו, שלא נאמרו על שאלה מעשית (ע' בשו"ת מהרי"ל עב, ג [ושם קסא סד"ה

ואשר כתבת וז"ל וכי]; שדי חמד — ח"ו כללי הפוסקים י, ב יד, ז טו, ז; משיב דבר ח"א כד. אך ע' בקצוה"ח (רנ, א) שיש לנו לילך אחר דברי הרא"ש בפסקיו כנגד תשובתו. וע"ע רעק"א או"ח קנט, טו; הקדמת רא"ז מרגליות לספרו שע"ת; אגרות משה או"ח ח"א בנוגע לרמ"א בתשובותיו ובפסקיו; אמרי בינה תערוכות ט; הגר"ר בנגיס ח"ב מז, ב; שבט הלי ח"ו ג, ג; ח"ד קמב, ב).
 ד. כשמורה הרב ברבים הלכה כפלוגי, אעפ"י שלא אמר להם עשו מעשה — יש לסמוך על כך, שאינו אומר להם אלא כדי שיעשו מעשה (פסקי הרי"ד).

ג. אמר להם רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע תלמידיו: כאשר יבוא לידכם פסק דין שלי וראיתם בו פירכא — אל תקרעוהו עד שתבואו לפני; אם יש לי הסבר — אומר לכם, ואם לאו — אחזור בי. לאחר מיתה — אל תקרעוהו, שאם הייתי שם שמא הייתי אומר לכם טעם (ואפשר גם אתם תמצאו תירוץ לקושיתכם. רשב"ם), וגם אל תלמדו ממנו — שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות.

א. כתב הרא"ה (מובא בר"ן ובריטב"א): 'אל תקרעוהו' — דוקא בתלמיד לגבי רבו ובאותו מעשה, ולא במעשה אחר אפילו הוא כיוצא בו ממש — אין לו אלא מה שעיניו רואות. (מבואר שבאותו מעשה ממש, אין לו לתלמיד להחזיר את הדין שדן רבו, אפילו יש לו עליו פירכא, ואעפ"י שמדינא חוזר — משום כבוד רבו).

ב. גם בדיני איסור והתר כמו בדיני ממונות, אין לתלמידים לנהוג כמנהג שנהג רבם בדבר שלא נודע טעמו להם ולבעלי הוראה וחכמי הדור. וכן אסור להם להורות כן לאחרים (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ד ט; יו"ד ח"ג פח, ע"ש. וע"ע באה"ע ח"א סוס"י ב).

ג. לא אמרו אלא במציאת פרכא, אבל בסברא בעלמא אין להם לדחות דברי רבא שהיה גדול מהם ורבם. וכן אנו, לעולם יש לנו לשמוע לראשונים ואין דוחים דבריהם בסברא בלא ראייה, שדבריהם שהיו בקיאים ונודעה חכמתם דברים נכונים הם ומקצתם שהם כדברי קבלה (שו"ת הרשב"א ח"ב שכב. וכיו"ב נמצא ביד רמה להלן קלא.).

דף קלא

ר"י. א. האם יכול הבריא להנחיל נכסיו לאחר מותו למי מיורשיו?
 ב. חיוב כתובת בנין דכרין שתקנו חכמים — משום ירושה הוא או משום קבלת חוב ליתן מתנה?
 א. רבא נסתפק האם לרבי יוחנן בן ברוקה יכול אדם להנחיל לאחד מיורשיו כשהוא בריא או שמא רק בשכיב מרע אמר רבי יוחנן. ורב משרשיא הוכיח לו מדברי רבי נתן לרבי שגם בריא יכול להנחיל.
 א. לפירוש רבנו חננאל ורב סעדיה גאון, כן נשארת ההוכחה למסקנא (וכן דעת רשב"ם רז"ה ר"י רא"ה וריטב"א).

ולפירוש רב האי גאון והרי"ף (בפסקיו ובתשובותיו — ח"א י וח"ב קיט. וכ"ד הרמב"ן התוס' הרי"ד והרא"ש), אביי דחה ההוכחה ונשאר הדבר בספק. וכן פסק ר"י בן מגאש (והרמב"ם תלמידו — ע' הל' זכיה יב, ב נחלות ו, ד ובמ"ג), שאין עושים מעשה בבריא מפני הספק. [ואף על פי שנראה לכאורה מדברי רבי נתן שכן הדין אפילו בבריא — אפשר שלא אמר רבי נתן אלא בדרך שאלה. ועוד, מימרא היא זו ואינה מתניתא, הלכך אעפ"י שאין דרך אמוראים לחלוק על תנאים, והו דוקא בדבר שסימוהו במשנה או בברייתא. ולכן יתכן שאין הלכה כרבי נתן בדבר